

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת

216

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחרת ודי זהב"

כחה של תוכחה

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

מהעונשים עצמם, אם יתנו אל לבם לשוב ולהטיב את דרכיהם, כי כבר נתקיים בהם ה"שפים" וה"צנינים" וכיון שכך הם דברי תוכחות בעיני המקום, הרי לא לחנם תוכחה היא מהדברים הקשים ביותר, שגם משה רבן של ישראל נושא את ישראל "כאשר ישא האמן את הינק" (במדבר יא). היה מתירא להוכיחם.

ולכשנרצה להבחין וללמוד עד כמה מעונגים אנו בעיני המקום ושזה בשעור העולה על כל מה שאפשר לנו להעלות בדעתנו, נוכל לעמוד על כך מדבריהם ז"ל בסוגיא ד'ערכין' דגרסינן התם (טז:): 'עד היכן תכלית יסוריך? אמר רבי אלעזר: "כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו". גדולה מזו אמרו: 'אפילו נתכוונו למזוג לו בחמין ומזגו לו בצונן, בצונן ומזגו לו בחמין'. מר בריה דרבינא אמר: "אפילו נהפך לו חלוקו". רבא ואיתימא רב חסדא ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא תנא: "אפילו הושיט ידו לכיס לטול שלש ועלו בידו שתיים". וכ"כ למה? (כלומר: למאי הילכתא הווי יסוריך'. רש"י). דתניא דבי רבי ישמעאל: "כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין, קבל עולמו, במערבא אמרי: "פורענות מזדמנת לו" (זאי עבר עליו חד מהנך הרי הוא יסוריך, רש"י).

והרי לפנינו סוגיא שלמה ששקלו וטרו בה תנאים ואמוראים כמדת היסורים והם בשעור כזה שהאדם עצמו היה מתבייש

משפחתה.

זו היתה התביעה כי גרמו ישראל לעצמם שיהיו זקוקים לחסדה של רחב ועי"ז הוזקקו גם להחיות את משפחתה שהיא משבע אומות. והיה העונש על כך שירמיה בא מבניה ועושה להם דברים של "שפים" ושל "צנינים בצדיהם" ומה הם דברים אלו, הלא רק דברי תוכחה, שהם דברי ירמיה והרי שכל כך חביבים הם ישראל בעיני המקום, שלא רק העונשים עצמם, אלא גם הדברים המנבאים את העונשים, הם עצמם כבר כ"שפים" וכ"צנינים" והאיום הזה שהתורה מאיימת שאם "לא תורישו... אשר תותירו מהם לשפים בעיניכם ולצנינים בצדיהם", די לו שיתקיים רק ע"י הדברים המדברים על העונשים.

כי דברי תוכחות כשהם מכוונים אל הבשר החי ולא אל בשר המת, אמנם דוקרים הם כמדקרות ומכאיבין את הלב ודי בכאב הזה ובדקירה הזו להנצל בהם

"אלה הדברים", מלמד שהיו דברי תוכחות, משה היה מתירא להוכיח ישראל והמתין כל הארבעים שנה עד לפני מותו (רב"ר פא ו). יעוי"ש. וכ"כ למה? דבר זה יש לנו ללמוד מדבריהם ז"ל ב'פסיקתא' (הובא ב'ילקוט שמעוני' 'איכה' תתקצט): "ואם לא תורישו את ישבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשפים בעיניכם ולצנינים בצדיהם" (במדבר' לג) 'אמר הקב"ה לישראל: אני אמרתי (דברים כ) "כי החרם פתחיימם" ואתם לא עשיתם כן, אלא את רחב הזונה החייתם, הרי ירמיה בא מבניה ועושה לכם דברים של "שפים" ושל "צנינים בצדיהם", לפיכך צריך הכתוב לומר: "דברי ירמיהו בן חלקיהו" (ירמיה א') ע"כ.

וביאור מאמרם ז"ל נראה, כי אף שודאי אין תביעה על יהושע שהחיה את רחב שעשתה חסד עם המרגלים והם נשבעו לה, אבל התביעה היתה על ישראל שהוזקקו לכך. שהרי המרגלים ששלח משה לא הוזקקו לחסד של מי שהוא מיושבי הארץ, אלא הלכו כרצונם כל הארץ לאורכה ולרוחבה ואיש לא נגע בהם לרעה, אבל כששלח יהושע את המרגלים לא עמדו ישראל במעלה זו, אלא מיד כביאתם לארץ באו אל בית רחב שבחומה היתה יושבת, כלומר: ע"י הגבול. וגם שם נתיראו והיתה צריכה להצפינם על הגג ולמסור נפשה עליהם, עד שזכתה בשביל חסדה להחיותה עם כל

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

המשך מעמ' 1 >>>

להעלות על דעתו להיות מעונג כ"כ, שזה יהיה נחשב בעיניו כיסורים. אבל מה שהוא רחוק בעיני אדם, קרוב הוא בעיני המקום, עד שאם פעם אחת בארבעים יום באו על האדם יסורים ממין זה, כבר נחשב לו שעברו עליו יסורין שעל ידיהם מובטח לו שתהיה לו מנוחה לעולמים וינצל מן הפורענות שהיתה עלולה לבוא עליו. והלא אין לך אב האהב את בנו יחידו שישמרנו כ"כ ואין לך אם רחמניה החומלת על פרי בטנה, שתטפל בו בטפול שכזה ורק הקב"ה באהבה רבה שהוא אוהב אדם מישראל ובחמלה גדולה ויתרה שהוא חומל עליו, שומרו בשמירת מעולה כזו ומגין עליו כ"כ.

ולכשנכיר את מדת האהבה והחמלה של הקב"ה לישראל, אזי נעמוד כמה קשים הם לפני המקום, לא אך העונשים, אלא גם הדברים המדברים על העונשים והם דברי התוכחות. ואלה שידעו את דרכיו הבינו להתירא מלהוכיח ואין לך יודע דרכיו יותר ממשו רבנו שבקש מהקב"ה: "הודעני נא את דרכך" (שמות לג) ונתמלאה בקשתו. ולכן אין לך מי שהתירא יותר ממנו להוכיח. וכשכבר הוכיחם אחרי שנתמלאו כל התנאים הנדרשים לזה כמ"ש חז"ל: הכריזה התורה על זה "אלה הדברים אשר דבר משה".

והלמודים שעל האדם ללמד את לבו מן האמור הם, האחד: להתעלות בהכרת האהבה של הקב"ה לישראל ולקיים את המצוה שנצטוונו "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיהו קיסר" (דברים ח). וכמו שבארנו שא"א להמשיל הדבר באהבת איש את בנו, מפני שזו עולה על כל המשלים והדמיונות. והשני: העליה בהכרת אהבת רעים והחמלה היתרה עליהם והזהירות מנגוע בהם לרעה, אף נגיעה קלה ביותר, כי גם דברי הנביאים שהיו אוהבי ישראל כפי דרכי האהבה של הקב"ה, אם היו דבריהם דברי תוכחה, היו נחשבים בעיני המקום

כ"שפים" וכ"צנינים" וכמה יש על האדם להתרחק בתכלית הריחוק מלהכאיב לב ישראל ובמקום שנאת חנם שהחריבה את מקדשנו, תבוא האהבה ותבנה את מקדשנו בנין עולמים. (דליות יחזקאל')

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זרב" (דברים' א א)

אומר רש"י ז"ל: 'לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירים ברמו מפני כבודם של ישראל' ועל פסוק ג' הוא אומר: 'מלמד שלא הוכיחם אלא סמוך למותו, ממי למד? מיעקב, שלא הוכיח את בנו אלא סמוך למותו, אמר: "ראובן בני, אני אומר לך מפני מה לא הוכחתיך כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך ותדבק בעשיו אחי".'

יש להתבונן במאמר זה, החשד הנורא של יעקב אבינו כלפי ראובן בנו: "ראובן בכרי אתה פחי וראשית אוני" (בראשית מט). שאם היה מוכיח אותו היה עוזב אותו והולך לידבק בעשיו! ולכאורה גוזמא כזו למעלה מתפיסתנו ואדרבא מן הראוי היה להוכיחו כדי שלא ימשיך כל חייו בטעות, יש מצות תוכחה! כל שכן שמדובר בראובן שהראה דרך התשובה וכל הזמן טרוד בשקו ותעניתו וידע יעקב שהוא נזהר מלהיכשל ומלצער את אביו וכך ראובן בעצמו אמר (בראשית לז): "ואני אנה אני בא" ופירשו חז"ל, היכן אלך מצערו של אבא ואיך לחשוך אותו חשד כזה?

אלא רואים מכאן שקיימת סכנה גדולה, שכמה שהאדם הוא בר מעלה וגבוה, אבל כשמדובר בתוכחה יש צורך בזהירות כפולה ומכופלת, כל אדם הולך במחשבתו שהוא צדיק ומושלם ואף כי

לפעמים אנו רואים מישהו שמודה בפנינו על אי חשיבותו, אבל ידוע הפתגם שכל אחד מסוגל לומר "לעניות דעתי" אבל אם מי שהוא יעזי לומר לו "לעניות דעתך" הוא כבר לא יסבול את זה וכמה שהוא בעל מדרגה, הסכנה יותר גדולה.

מי שאיננו בעל מדרגה והוא רגיל שמוכיחים אותו כל הזמן, אז הוא כבר לא מתפעל מהתוכחות ואיננו כ"כ מקפיד או כועס מתוכחה נוספת, לא כן מי שהוא בעל מדרגה ואינו חושד את עצמו שעשה דבר לא טוב, הוא רואה כל הזמן רק את מעלותיו והשגותיו בכבוד יותר גדול ואם הוא מרגיש שאחרים חושבים עליו אחרת וכל שכן אם מוכיחים אותו, אז הוא נעשה מאד מוטרד מזה וקשה לו לשכוח או לעבור על זה ולפעמים הוא אוכל את עצמו זמן רב והדברים מלוים אותו כל מהלך היום, מפריעים לו ללמוד או להתמסר לשום ענין ומזה הוא עלול להגיע עד ועד בכלל...

אנו צריכים לחנך את עצמנו לדרך של בטול הכבוד, לא לטפח בנו את הרגישות לכבוד, כי כמה שנרצה יותר כבוד, אז הבזיון יותר כואב, מבזיון אחד נופלים מהרוח חיים של תורה ואז מרגישים שאין שום חשק ללמוד ולא רצון לשום דבר וזה יכול חלילה להתפתח עד הרצון לותר על כל ההשקפה של יעקב אבינו ולדבוק בהשקפתו של עשיו הרשע. ועובדה היא שאהבת הכבוד אצלנו היא שמולידה את השנאת חנם לזולת ומשם ועד לחרבן, הדרך ידועה.

לא כן כשאנחנו מתקנים איזו נטיה לכבוד ומותרים, איזו מנוחת הנפש מרגישים, איזה ספוק נפשי וגופני, לא ענויים, לא דכאון, הרגשת שחרור, שאח"כ מגדילה בנו את החשק להמשיך ולעבוד עוד ועוד, זו הדרך אנו צריכים לדבוק, לקבל תוכחה, להתגבר על הבזיון, לבטל את הכבוד המדומה וזוהי הערובה שנשאר דבקים בדרכו של יעקב אבינו, אנחנו זורענו. (דגל המוסר) ■

הרב זכריה יצחק שליט"א תשעה באב

הקריאה בתימנית!

קינות לערבית
קינות לשחרית
קריאת התורה ודהפטורה
קריאת ספר איוב

זיתן להשיג במשרדי שופר, מתתיהו 10, בני ברק 03-677779

MP3-ו CD שמעו

רמז

"אלה הדברים"

הקשר בין פרשת דברים לתשעה באב

תיבות: "לְתוֹרַת אֶת הָאָרֶץ" (במדבר יג טז). גם איתא בספרים "אלה" ראשי תיבות א'ב'ק ל'שון ה'רע. וזהו "על אלה" היינו: על ידי אלו שני החטאים "חֲשָׁכוּ עֵינֵינוּ", חדשי 'תמוז' אב' הנקראים עינים ועל ידי זה נחרבו המקדשים הנקראים "לב" על ידי חשכת עינים, 'כי שורייקא דעינא באובנתא דליבא תלו' (ע"ז כח): ולזה גרמו 'שלשה פתחו ב'איכה' כדאיתא במדרש רבה ('איכה' א א). כי 'איכה' גימטריה "אלה" ולזה נפלו אלו הימים י"ז בתמוז ותשעה באב דמתענין בהן ל"ו שעות, כי ב"ז בתמוז אין מתענין רק ביום שנחשב ל"ב שעות ובתשעה באב כ"ד שעות, כמנין "אלה" שנחשכו העינים והוא נגד אור ז' ימי בראשית ששימש ל"ו שעות ובכאן ר"ל שימש החושך ל"ו שעות. (אמרי נועם). ■

עון עבודה זרה ('יומא' ט:): ובית מקדש שני בעון שנאת חנם (שם) שהוא לשון הרע. ועל ידי בר קמצא שאכל 'קורצא בי מלכא' (גטין נה). עיין בספרים. ונפגמו ב' חדשים 'תמוז' אב' הנקרא עינים כידוע, על ידי אלו החטאים, כי חטא עבודה זרה היה ב"ז ב'תמוז' שנשתברו הלוחות וחטא מרגלים בתשעה ב'אב' שקבעו בכיה לדורות ר"ל. וזהו שאמר הנביא ('איכה' ה יז): "על זה היה דנה לבנו על אלה חשכו עינינו". היינו: "על זה" ראשי תיבות: ל'שון ה'רע ע'בודה זרה, על ידי זה "דנה לבנו" היינו: ירושלים הנקראת "לב" כמו שכתוב ('ישעיה' מ ב): "דברו על לב ירושלים", "על אלה חשכו עינינו", כי "אלה" רומז על "אלה אלקיה ישאל" ('שמות' לב ד). גם "אלה" רומז על המרגלים "אלה" ראשי

ה'אמרי נועם' מביא רמז למילים הפותחות את ספר דברים ואת הקשר לימי בין המצרים מבאר 'האמרי נועם' כך: הנה שרש כל החטאים היו אלו שני החטאים; העגל והמרגלים, כי בשעת מתן תורה כבר פסקה זוהמתן לולי שחטאו בעגל. ואלמלא חטא המרגלים אחר כך, היו נכנסים תיכף לארץ ישראל עם משה רבנו ע"ה והיה משה מבטל יצרא דעבודה זרה והיה נתכפר להם חטא העגל ולא היה נחרב בית המקדש אילו היה משה בארץ ישראל. ועל ידי חטא המרגלים חזר גם חטא העגל למקומו. והמה, שתי עבירות עבודה זרה ולשון הרע, מוציאי דבת הארץ. ועל ידי זה נחרבו שני בתי מקדשנו; כי בית המקדש הראשון נחרב על ידי

הנהגות

"בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן

ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב"

הדרך הבטוחה לעבודת ה'

השדה, הוא הירק הדורש הרבה השקאת מים לגדולו ולפריחתו, כי אחרת עלול להתיבש. כמו כן האדם, אם לא ישתה תמיד ממי התורה שנקראת "מים" ולא יתענג על המעיין הבלתי פוסק, עלול ח"ו להתיבש בעבודתו ובמעמדו הרוחני. ברם הסוד של ההצלחה בעבודת ה' הוא לא ליחס חשיבות לענינים שמחוץ לתורה הקדושה, לא יעדיף להתעסק בדברים אחרים העלולים להיות משקל נגד ולהרדים אותו מההתעסקות הרוחנית. ולכן אל לו לאדם לרדוף כ"כ אחר הממון, אלא "נדי זהב" - שיהיה מסוגל לומר די אפילו לזהב החשוב ביותר ולא תהיה לו הרדיפה התמידית של 'מי שיש לו מנה רוצה מאתים' כדי שלא ישקיע כל ימיו בהבל - אלא עליו לשמוח בחלקו! ('אדרת אליהו' מובא ב'פניני הבן איש חי'). ■

כי בקבר כולם שוים העני והעשיר, החכם והטפש. ומה הם מעוט ימיו בעולם הזה לעומת אריכות הימים בקבר, כשאין יתרון לשום אדם על זולתו. אלא כך ינהג האדם הנכון, שגם בימיו עלי אדמות, לא יביט על מעלותיו לעומת שאר בני אדם ולא תזוח דעתו עליו, רק בדרך ה' "ערבה" ישכון בטח! בכדי להגביר עליו את הצד הטוב ואת הנטיה למעשים טובים, עליו להתעמק ולהכיר בהבדל ש"בין פארן" - הצד הטוב ה'פאר', ו"בין תפל" - רמז לצד הרע. על ידי התבוננות תמידית ידע את הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה. אבל את מעשיו הטובים לא יעשה אחד בפה ואחד בלב - "ולבן" בלי שינוי צבעים, אלא נקיון אמיתי אשר כולו לבן. ומעלה נכבדה היא להתמיד במעשיו הטובים בלי הפסק ולהשקיע את עצמו בלמוד התורה: "נחצרת" - כחציר

נראה שהמקומות הללו באים לרמז לאדם דרך בעבודת השי"ת. השלב הראשון הוא: להשליך את הרע, בכך שנגביר את הארת הנפש על-ידי תורה ותפילה: "בעבר הירדן" - כיצד יצליח האדם להעביר הימנו את כל עונותיו ולהשליכם במצולות ים, במעמקי הירדן? "במדבר" - מלשון 'דבור' - באמצעות דבורי תורה ותפילה. אך יסוד היסודות בעבודת השי"ת, הוא להחזיק במדת הענוה ולא ליפול לידי גאווה המשחיתה את האדם עד למאד. אם רצונו להתעלות בדרכיו הרוחניים, עליו להיות מעורב עם הבריות, "בערבה" - אין לך דבר טוב לאדם כמו השתתפות עם הצבור. אך הדרך היאך יוכל להרגיש את עצמו כמו כולם, "מול סוף" - כאשר ישים האדם למולו את הסוף שלו ויביט ויחזור ויביט על הסוף, שוב לא יתגאה,

"הבו לכם אנשים"

ההבדל בין אנשים לאישים

פנינים לפרשה

אלה הדברים" (א א)

הגר"א בספרו 'אדרת אליהו' כתב בזה רמז נפלא ואלו דבריו: סופי התיבות של המלה הראשונה שנכתבה בתורה בחמשה הספרים, הם אותיות "תורה". כלומר: בחומש 'בראשית' ת' של המלה 'בראשית'. בחומש 'שמות' ה' של המלה 'ואלה', יחד עם האות 'א' של המלה 'ויקרא' שבחומש 'ויקרא' יחד עולים למנין ר'. בחומש 'במדבר' האות ר' של המלה 'וידבר'. ובחומש 'דברים' האות ה' של המלה 'אלה'.

בנוסף לכך: ראשי התיבות של חמשת התיבות הראשונות של חמשה חומשי התורה הם בגימטריא כמנין ראשי התיבות של שמות האבות הקדושים, כלומר: האותיות של תחילת החומשים, שהם: ב' ו' ו' א' יחד עולים למנין כ"א, שזהו כמנין ראשי התיבות של שמות האבות א' י' י' (אברהם יצחק יעקב) ועיי"ש עוד שהרחיב בזה.

גם הפסוקים הראשונים של חמשה חומשי תורה, רומזים על המנורה; שבפסוק הראשון של חומש 'בראשית', יש שבע תיבות כנגד שבעת קני המנורה, בפסוק הראשון של ספר 'שמות' יש אחד עשר תיבות כנגד אחד עשר הכפתורים שבמנורה. בפסוק הראשון של ספר 'ויקרא', יש תשע תיבות כנגד תשעת הפרחים. בפסוק הראשון של ספר 'במדבר', יש שמונה עשר תיבות (עם הכולל) כנגד שמונה עשר טפחים שהיה גובה המנורה. בפסוק הראשון של ספר 'דברים', יש עשרים ושתים תיבות כנגד עשרים ושנים גביעים שהיו במנורה. והוסיף על כך בספרו 'דברי אליהו': לבאר את דברי המדרש על הפסוק: "ויהי אור", 'אמר רבי יצחק: "פתח דבריך אור יאיר"' (תהילים קיט). כלומר: שפתיחת דברי התורה (כלומר: תחילת התיבות וכו') מרמזים על אור המנורה.

"אשר דבר משה" (א א)

במחלוקת של קרח אמרו (במדבר טז): "רב לכם פי כל העדה כלם קדשים" וכתב רש"י: שכונתו לומר ש'כולם שמעו דברים בסני מפי הגבורה'. וכונתם לומר שמחמת ששמעו 'אנכי ה' אלקיך' בלשון יחיד, נמצא אם כן שכל אחד מאתנו חשוב בעיני הקב"ה כמשה.

ומעתה מיושב היטב על כך שהקדים ונתעורר חטא העגל, דהיינו: "ודי זהב". ששוב אין יכולים ללמד עליהם זכות, שהרי אמרו בעצמם שגם הם שמעו "אנכי ה' אלקיך" הנאמר להם, לכן כתוב בהתחלה: "נתצרת" ורק אח"כ "ודי זהב". ועיי' עוד מה שהוסיף על כך המהרי"ל דיסקין זצ"ל.

"באר את התורה הזאת" (א ה)

מצות למוד התורה היא המצוה הגדולה מכולם, כמאמר התנא במשנה 'פאה' (א): 'נתלמוד תורה כנגד כלם', לכן עיקר מלחמתו של היצר הרע הוא ג"כ כנגד זה, עד כדי כך שא"א להלחם עמו אלא בלמוד התורה, כמו שאחז"ל במסכת 'קדושין' (ל): 'אמר הקב"ה לישראל בני בראתי יצר הרע בראתי לו את התורה לתבלין, אם אתם עוסקין בתורה אין אתם נמסרין בידו ואם אין אתם עוסקין בתורה הרי אתם נמסרים בידו', לכן 'אמר רבי ישמעאל אם פגע כך מנוול זה משכהו לבית המדרש' (שם). וככל שהאדם לומד את התורה בטהרת הלב יותר ויותר, כך מובטח לו את הנצחון במלחמת היצר. זו התרופה למכת היצר ואין בלתה.

כתב רבינו המהרש"ו בספרו 'מסילת ישרים' (ה): 'פשוט הוא, שאם הכורא לא ברא למכה זו, אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה ומי שיחשוב להנצל זולתה אינו אלא טועה ויראה טעותו לבסוף כשימות בחטאו. כי הנה היצר הרע באמת חזק הוא באדם מאד ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא ומתגבר בו ושולט עליו. ואם יעשה כל התחבולות שבעולם ולא יקח הרפואה שנבראה לו שהיא התורה, לא ידע ולא ירגיש בתגבורת חליו אלא כשימות בחטאו ותאבד נשמתו.

כתב הגר"א בספר 'אדרת אליהו': רע כי חמשת הפסוקים הראשונים הם הקדמה של כל הספר. ויש בהם ג' פעמים לשון דבורו של משה: "אשר דבר משה", "דבר משה אל בני ישראל", "הואיל משה באר". כי יש בספר הזה ג' חלקים.

א. מתחילת הספר עד "ויקרא" שקודם עשרת הדברות (ב'ואתחנן' ה) הוא מדבר מענייני מוסר. חלק הב' מן "ויקרא" עד הברכות והקללות שב"כפי תבא", הוא מדבר מהמצוות. לכן אמר שם תחילה "אלה העדות והחקים" (דברים ד) וגו', שהוא ענין אחד עם מה שכתוב אחריו "ויקרא משה". החלק הג' הוא מן הברכות והקללות שבפרשת "כפי תבא" עד סוף התורה. ואמר שם קודם הברכות (כז ח) "באר היטב" ואח"כ "וידבר משה".

ואלו הג' הם כולל של כל התורה, שהתורה ג"כ ג' ספרים שהם - 'שמות' ו'ויקרא' 'במדבר'. ו'בראשית' הוא שרש של כל התורה ולכן נחלק המדרש ג"כ לג': 'ספרא' ו'ספרי' ו'מכילתא'. וזהו שאמרו (שבת פח.): 'בריך רחמנא דיהיב לן אוריין תליתאה' שהם ג' ספרים. והג' ספרים של 'דברים' הם כנגד ג' של תורה, דהיינו: כנגד "אלה שמות" הוא "אלה הדברים". וכנגד 'ויקרא' הוא "ויקרא". וכנגד 'במדבר' הוא "וידבר". עיי"ש עוד דברים נפלאים.

"נתצרת ודי זהב" (א א)

כתב רש"י: "נתצרת" - במחלוקתו של קרח. "ודי זהב" - הוכיחן על העגל'.

וכתב להעיר בזה בספר 'חנכות התורה': למה נכתב כסדר הזה והרי מעשה העגל היה לפני מעשה קרח ובדומה לזה יש לעיין על הפסוק ב'תהילים' (קו) שכתוב: "ויקנאו למשה" וגו', "תפתח ארץ ותבלע" וגו' "יעשו עגל בחרב" (שם). גם כאן הקדים הפסוק מעשה קרח למעשה העגל והלא דבר הוא!?

וכתב לפרש בזה על פי דברי המדרש (כי תשא ה מד): שבחטא העגל טען משה להקב"ה, מפני מה אתה רוצה לענשן על חטא העגל, הלא אמרת להם (שמות כ): "אנכי" ו"לא יהיה להך" בלשון יחיד, נמצא א"כ שציוית לי ולא להם. והנה

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

למה לא פירשו בגמ' כפשטות הכתוב שהכונה על אדם גדול ואדם קטן, כמו שבאמת נראה מפירוש התרגום?

ותירץ בזה: משום שהקשו שם בגמ' 'למאי הילכתא?' כלומר: לאיזה ענין יהא דין הפרוטה כדין המאה, 'אילימא לעיוני ביה ומיפסקיה פשיטא', כלומר: אם לעיין בדינו ולפסוק דינו, הדבר פשוט ואין צריך לכותבו, 'אלא לאקדומי' כלומר: שאם בא דין הפרוטה קודם, לא יקדים דין המאה לדין הפרוטה אלא ידון תחילה דין הפרוטה.

והנה קושיא זו אפשר להקשות גם אם נבאר שכונת הכתוב לאדם גדול וקטן, אבל לביאור זה לא יהא שייך לתרץ להקדים את הקטן אם בא קודם, שהרי קיימא לן להלכה שעשה דכבוד התורה עדיף ולכן צריך להקדים את הגדול אפילו אם בא אחרי הקטן, כמבואר במסכת 'כתובות' (קו:). לכך הוכרח רש"י לומר שכונת הכתוב על דין פרוטה ומאה ובזה מדויק ג"כ מה שהקדימה התורה כאן הקטן לפני הגדול.

"וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי" (ג כא)

דקדק המהרי"ל דיסקין זצ"ל בזה: שבכל התורה כתוב **"יהושע"** חסר ו' השני ורק כאן נכתב מלא **"יהושוע"**. והטעם לכך הוא: שיהושע צריך להיות נזכר בתורה ל"א פעמים כנגד ל"א מלכים שכבש. ואולם הוא נזכר בתורה רק ל' פעמים (עיי"ש את החשבון), לכן כתוב הכא **"יהושוע"** מלא, שעל ידי זה נחשב כמו שנזכר ב' פעמים ובס"ה יהיה ל"א פעם. ■

בדבריו, הלא אין זה לפי סדר הזמנים שהרי קדמה נתינת התורה לבניית המשכן?

והביא לישב בזה בספר 'טעמו וראו': שי"ל, שהרי כאן הפסוק רוצה להראות להם כמה שזר קבלו עבור ישיבתם וזה מה שהוא אומר להם התעכבותם הרבה קבלתם משכן ואף על התעכבותכם בפחות זמן קבלתם התורה, עוד פחות קבלתם שרי אלפים, למ"ד שיתרו בא קודם מתן תורה. (מאאמו"ר זצ"ל).

"הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים" (א יג)

לכאורה לשון רבים של איש היה צריך להיות **"אֲנָשִׁים"** ואילו בכל מקום מזכיר הכתוב לשון **"אֲנָשִׁים"**, פרט לכתוב הנאמר ב'משלי' (ח ד): **"אֲלֵכֶם אֲנָשִׁים אֶקְרָא"**.

ומבאר בזה הגר"י קמיניצקי זצ"ל בספרו 'אמת ליעקב': שהרבה אנשים אין זה קיבוץ של יחידים, אלא הוא גוף וענין חדש ולכן כתוב **"אֲנָשִׁים"** ומה שבמשלי כתוב הלשון **"אֲנָשִׁים"**, לפי ששם הוא קורא לכל אחד ואחד בפרטות ולא לכולם ביחד.

"פִּקְטָן פְּגָדָל תִּשְׁמְעוּן" (א יז)

איתא 'בסנהדרין' (ח) - ומובא ברש"י - **'שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה'**. ותמה על כך רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא' להעיר:

הא, למה זה דומה: לחולה שדרש ברופאים והכירו חליו ואמרו לו שיקח סם זה. והוא, מבלתי שתקדם לו ידיעה במלאכת הרפואה, יניח הסם ההוא ויקח מה שיעלה במחשבתו מן הסמים, הלא ימות החולה ההוא ודאי, כן הדבר הזה. כי אין מי שמכיר בחולי היצר הרע ובכחו המוטבע בו אלא בוראו שבראו והוא הזהירנו שהרפואה לו היא התורה. מי אפוא יניחה ויקח מה שיקח זולתה ויחיה ודאי שחושך החומריות ילך ויגבר עליו מדרגה אחר מדרגה והוא לא יבין עד שימצא שקוע ברעה ורחוק מן האמת הרחק גדול, שאפילו הרהורי דברים לא יעלו על לבו לבקש האמת'.

"ה' אֶלְקֵינוּ דְּבַר אֱלִינוּ" (א 1)

כתב רבינו בחיי בתוך דבריו בהקדמתו לפרשה: היות ובספר זה מוזכר הרבה תוכחות, לכן כתוב תמיד **"ה' אֶלְקֵינוּ"** או **"ה' אֶלְקֵיכֶם"**, מה שלא תמצא כן בספרים הקודמים, לפי ששם זה רומז על מידת הדין כידוע והמקור לכך הוא ממש"כ (דברים ד): **"פִּי ה' אֶלְקֵיךָ אֲשׁ אֵכְלָה הוּא"** וכו', ע"ש.

"רַב לָכֶם שִׁבְת" (א 1)

כתב רש"י: **'הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה. עשיתם משכן מנורה וכלים. קבלתם תורה. מניתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות'**. יש להתבונן על הסדר שנקט רש"י

הפטרה

"יִדְעֵ שׁוֹר קִנְהוּ וְחִמּוֹר אֲבוּס בְּעֲלִיו יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵ עֲמִי לֹא הַתְּבוּנוֹן"

הלמוד הגדול שלומדים מן ה"שור" וה"חמור"

אף אם אין מאכילו עדין. והחמור שהוא אטום ביותר עכ"פ: **"אבוס בְּעֲלִיו"**. אבל **"יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵ"** דהיינו: מצד הדעת ובלא הניסים. **"עמי לא התבונן"** אף אם מראה להם השי"ת הניסים. (אך פרי תבואה עה"ת) ■

אבינו ע"ה שלא עשה לו השי"ת שום נס ואעפ"י כ הלך בתום וביושר לפניו ית' ומכ"ש מי שהשי"ת עושה עמו ניסים ונפלאות בודאי צריך להאמין בו ולעבדו ית'. וזה שאמר הכתוב: **"יִדְעֵ שׁוֹר קִנְהוּ"** שהשור הוא מבחין בבעליו

ויש לפרש דהנה באמת כל אדם מישראל שיש לו דעת שלמה היה ראוי לו להאמין בה' יתברך בלי שום אופן ומופת כמו אברהם אבינו ע"ה שאמר שאי אפשר ש'העולם הזה בלא מנהיג' (ב"ר לט א). וכמו שאמרו על יעקב

שנת השמיטה

האם חתימת פרוזבול חייבת להיות בפני בי"ד

מערכת 'הברותא'
מיוחדת ל'גנזי המלך'

כתב: שאף הר"ן שפירש 'אפילו נתונים ברומי' היינו: השטרות, יש לומר שמודה בעיקר הדין שאין המלוה חייב להופיע בבית דין למסור דבריו בפניהם ודיו לומר כן בפני שני עדים.

והואיל ושמטת כספים בשביעית בזמן הזה אינה אלא מדרבנן, בודאי שאפשר להקל בזה ובפרט שכן פסק מרן ה'שלחן ערוך'.

כמה אחרונים הצריכו שהמלוה יבוא לפני בית הדין וימסור דבריו בפניהם וסדרו נוסח ה'פרוזבול' בסגנון: "במותב תלתא כחדא הוינא" וכו'. ועל פי זה יש שנהגו למסור דבריהם לפני שלשה תלמידי חכמים, שמוסרים להם חובותיהם על מנת שיגבום כל זמן שירצו ועושים כן מפני שאינם יכולים לבוא לפני בית הדין הקבוע שבעיר.

אבל לפי מה שפסק מרן ה'שלחן ערוך' בחור"מ (סז יח) שאין ה'פרוזבול' נכתב אלא בבית דין חשוב, דהיינו: שלשה הבקאים בדין ובעניני 'פרוזבול', 'והמחום רבים עליהם באותה העיר', לפי זה לא נכון לעשות כן לפני סתם שלשה תלמידי חכמים ולכן עדיף יותר שיעשו ה'פרוזבול' בלשון עדים, שמוסר חובותיו לבית הדין הקבוע ש'המחום רבים עליהם'. ■

ואינם בפניו, שפיר דמי. אמנם, בחדושי הרמב"ן ('חולין' ד:): כתב: שצריך המלוה לבוא לבית הדין ולמסור דבריו בפניהם.

ומתבאר עוד בחדושי הרמב"ן ב'גיטין' (לו:), שהוא מפרש מה שאמרו בירושלמי 'ואפילו נתונים ברומי', היינו: שטרות החוב של המלוה, שאף על פי שאינם מצויים ברשותו והם רחוקים ממנו, אין המלוה צריך לטרוח להביאם לבית הדין, אלא די לו בהודעה סתמית, 'שְׁפָל חוּב שֵׁישׁ לִי, שְׁאֲגַבְנֵנוּ כָּל זְמַן שְׂאֲרָצָה'.

אבל לעולם, צריך לבוא בעצמו לבית הדין לכתובת 'פרוזבול' ולמסור דבריו בפניהם.

וכן כתב הרשב"א בתשובה (ב שיג). והריב"ש בתשובה (תצא). וכן פירש הר"ן ('גיטין' לו:): דברי הירושלמי: 'אפילו נתונים ברומי', כלומר: השטרות.

אולם מרן ה'בית יוסף' 'חשן משפט' (סז מחורש ט) הביא להלכה מה שכתב בעל 'התרומות' בשם הנשיא רבינו יהודה אלברצלוני, שאין המלוה צריך למסור דבריו בפני בית דין, אלא דיו שיאמר בפני עדים שמוסר חובותיו לפלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני על מנת שיוכל לגבותם ככל זמן שירצה ויחתמו העדים בשטר ה'פרוזבול'.

וכן פסק מרן ב'שלחן ערוך' 'חשן משפט' (סז כא).

וכתב הגר"א בביאורו שם: שהמקור לזה בירושלמי, 'ואפילו נתונים ברומי', כלומר: הדיינים.

וכן פסק בשו"ת המבי"ט (חלק ב פא) והוכיח כן מה'ירושלמי' ומדברי הנשיא אלברצלוני הנ"ל ושכן פשט המנהג. והמהר"י קורקוס (שמטה ויובל ט יז)

שאלה: הכותב שטר 'פרוזבול' תקנת חז"ל, כדי להבטיח שיוכל לגבות חובו לאחר שנת השמטה, האם חייב להופיע אישית בבית הדין ולמסור דבריו בפניהם והדיינים יחתמו על שטר ה'פרוזבול', או די שימסור דבריו בפני עדים ויחתמו העדים על שטר ה'פרוזבול'?

תשובה: כתב בשו"ת 'יחיה דעת' (ד סג): במסכת 'שביעית' (י ד) שנינו: 'זהו גופו של פרוזבול: מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני, שְׁפָל חוּב שֵׁישׁ לִי, שְׁאֲגַבְנֵנוּ כָּל זְמַן שְׂאֲרָצָה. וְהַדְּיָנִים חוֹתְמִין לְמָטָה, או הָעֵדִים'.

ואמרו על זה ב'ירושלמי' (כט:): 'ואפילו נתונים ברומי'.

ומפרש ה'פני משה': כלומר: שאין צריך לכתוב במעמד בית דין, אלא אפילו הדיינים נמצאים ברומי, או בכל מקום אחר, דיו במסירת הדברים בפני עדים.

וכן כתב ה'מרדכי' ב'גיטין' ('השולח' סימן שעט): שאף על פי שרבינו יחיאל סובר שצריך לגשת לפני בית דין לכתובת ה'פרוזבול', מכל מקום, להלכה נראה, שאין המלוה צריך לכתוב ה'פרוזבול' אלא בפני עדים בלבד. וכמו שאמרו ב'ירושלמי': 'ואפילו נתונים ברומי!' כלומר: הדיינים. לפי שיוכל המלוה לומר בפני עדים: 'מוסר אני לכם לפלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני, שְׁפָל חוּב שֵׁישׁ לִי, שְׁאֲגַבְנֵנוּ כָּל זְמַן שְׂאֲרָצָה'. ואפילו היו הדיינים רחוקים ממנו הרבה

יעמדו על הברכה

סטפאנו בן פראנקה
ברכה והצלחה בכל עסקיו

מארקו בן אלידה
יזכה לעלות לארץ
עם כל משפחתו

אלאונורה בת עדה
רפואה שלמה בכל אבריה וגידיה

לוי ענבר בת יונה
לבריאות

נופש בין הזמנים עם "אוצרות חיים" במלון 'גולדן טאוור' באשקלון

מסלול א': מיום שני-חמישי יג'-יג' אב (11/14/08/08)
מסלול ב': מיום חמישי-ראשון יג'-טז' אב (14/17/08/08)

בהשתתפות:
 הרב ישראל נח ברגר שליט"א
 הרב אורי יצחק שליט"א
 הרב משה בן לולו שליט"א
 הגרפולוג גלעד שמע
 הזמר אביעד גיל
 הזמר ישי מעודה
 הלהטוטן שמעון בלהטוטי אש מרהיבים
 הרקדה לנשים עם חני דהאן
 פיסול בירקות עם חני ששון
 פעילות עניפה לילדים

גלאט כושר משגיח צמוד שמיטה לחומרה

בריכת שחיה בשעות נפרדות

לפרטים "אוצרות חיים":
050-3131740 03-6880091

"לא היו ימים טובים לישראל כ-ט"ו באב"
 יום תפילה ותיקון ופדיון נפש מיוחד למציאת בן/בת זוג הגון ואמיתי

על ציונו של התנא האלוקי **רבי יונתן בן עוזיאל** בעמוקה

"בדיק גור והקדוש ברוך הוא טוקים" כל השנה יומי לברכה ולישועה על ידי הרב הגאון מנחם מנדל, בן של קדושים, המלומד בויסים ומלמאת שרידים רבים נושטו מברכותיו ותסילותיו סועל ישויות בקרב הארץ תבדיק רבי **יאשיהו יוסף פינטו** שליט"א ראש מוסדות 'שובה ישראל' בארץ ובעולם

וחי אחיך עמך
 0-777-18-18-18
 תתיקון יערך בישראל (17.08.08)
 ט"ו באב תשס"ח

שידוכים באמונה
אמרים בין שאלות

משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי

חזק שנסעור לכב לאנא את זיווגך?
 חזק שנבררה הרה פרוטס לאמנכך?

השוחטן נרעיס רביס
 הרחבי הארץ יעיליק ונארעיק
 ישעיה הכל כדי שתהיו ארועק

כי ארלון הסיד אשדכיס האמונה
 אפרטיס והצדקוטיס

1599-500-811

לפרסום צלצל
03-6762226

WWW.SHOFAR.NET

הבה את הנתיחה

על כל שאלה חשובה מאגר ענק של שאלות ותשובות בכל הנושאים ביהדות. יש לך שאלה ביהדות שאף פעם לא העזת לשאול? במדור 'הכה את המומחה' באתר שופר' מקבלים את כל התשובות בוחרים שאלה והרב אמנון יצחק עולה ועונה

צפיה מהנה!!!

דרושים עורכי סאונד ווידאו!!!

שלח קורות חיים לפקס:
03-6768855

ממשיכים... לא לאכול! מוצרי 'עלית - שטראוס'

הרב זכריה יצחק שליט"א

להדפיס!

MP3-ו-CD שמעו

תשעה באב

קִיּוֹת לְעֵרְבִית

קִיּוֹת לְשׁוֹזְרוּת

קְרִיאַת
הַתּוֹרָה וְדֵהֲפֹטְרָה

קְרִיאַת סֵפֶר אִיּוֹב

נִיתָן לְהַשְׁרִיף בַּמְשָׁרְדִי שׁוֹפֵר

מִתְתִּיחוּ 10, בְּנֵי בֶרֶק 03-6777779

הַקְרִיאָה בְּתִימְנִית!

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

ביום רביעי יב' אב 13.08.08

יציאה בשעה 7:30 בדיוק

זכאי
"חי כפליים"
40%
הנחה!!!

המסלול:

- 11:30 עמוקא קבר רבי יונתן בן עוזיאל זיע"א
- 13:00 כינר הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א
- 14:30 כינר ארוחת צהרים כיד המלך
- 17:30 טבריה קבר הרמב"ם, ר' יוחנן בן זכאי ותלמידיו, השל"ה הקדוש
- קבר חבקוק הנביא

הרצליה, כפר סבא, רעננה - גב' סימה זגוג 052-3303442 / 09-9558033

אלעד - גב' יהודית סופר 052-4730519

ראש העין - בשרי שמעיה 054-5223907

רחובות והסביבה - סיבוני סיגל 050-4341306

הסעות יצאו גם מירושלים

ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק טל: 03-6777779